

สารบัญ

บทที่	หน้า
๑. กล่าวนำ	๑
๒. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับวินัยทหารตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖	๒
๓. การสอบสวนเมื่อข้าราชการทหารกระทำผิดหรือต้องหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร	๓
๓.๑ การแต่งตั้งผู้สอบสวน	
๓.๒ การดำเนินการสอบสวน	
๓.๓ การรายงานผลการสอบสวน	
๔. การพิจารณาลงทัณฑ์	๑๒
๕. พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ และข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตำแหน่งและการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๑	๑๔

บทที่ ๑

กล่าวนำ

“ทหารเป็นผู้มีวินัย” ข้อความนี้คงไม่มีใครปฏิเสธ แต่สิ่งที่ปรากฏอยู่เสมอแม้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้น จะได้พยายามให้คำแนะนำตักเตือนเข้มงวดควดขันกันอยู่ตลอดเวลาก็ตามคือ ยังมีทหารส่วนหนึ่งประพฤติ ผิดวินัยทหาร กล่าวคือ ไม่ปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของทหารซึ่งได้แก่บรรดา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำและสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออกหรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ รวมทั้งขนบธรรมเนียมและประเพณีอันดีของทหารทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร โดยเฉพาะขนบธรรมเนียมประเพณีของทหารเรือ

เมื่อทหารได้กระทำความผิดวินัยทหาร ผู้บังคับบัญชาก็มีหน้าที่ต้องตักเตือน สั่งสอนหรือลงโทษตาม โทษานุโทษ มิฉะนั้นถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดวินัยด้วยเช่นกัน เอกสารฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะใช้เป็น คำแนะนำให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นตลอดจนผู้ได้บังคับบัญชาได้เข้าใจถึงการกระทำอันเป็นความผิดวินัย ทหาร รวมทั้งการพิจารณาคำเนิการลงโทษทัณฑ์ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุด ที่มุ่งหวังให้ทหารเป็นผู้มีวินัยที่ ดีและวินัยทหารอยู่คู่กับทหารตลอดไปอันจะนำมาซึ่งความมีระเบียบเรียบร้อย เชื่อฟังคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ภาพพจน์ของกองทัพดีขึ้น กองทัพมีความมั่นคงและประเทศชาติได้รับประโยชน์ในที่สุด

บทที่ ๒

๒. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับวินัยทหารตามพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๕๑๖

๒.๑ การกระทำที่ถือว่าผิดวินัยทหาร คือการที่ทหารไม่ประพฤติให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร ซึ่งได้แก่ การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ คำชี้แจง และสรรพหนังสือต่าง ๆ ที่ผู้บังคับบัญชาได้ออก หรือได้วางไว้เป็นหลักฐานให้ทหารปฏิบัติ ซึ่งรวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของทหาร ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งมีตัวอย่างที่ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัยทหารดังที่กำหนดไว้ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร ฯ ดังนี้

๒.๑.๑ คือ ชัดขึ้น หลีกเลียง หรือละเลย ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน

๒.๑.๒ ไม่รักษาระเบียบการเคารพ ระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย

๒.๑.๓ ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร

๒.๑.๔ ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร

๒.๑.๕ เกียจคร้าน ละทิ้งหรือเดินเลื่อต่อหน้าที่ราชการ

๒.๑.๖ กล่าวคำเท็จ

๒.๑.๗ ใช้กริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร

๒.๑.๘ ไม่ดักเตือน สั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ

๒.๑.๙ เสพเครื่องคองของเมฆจนถึงเสียกริยา

การกระทำความผิดกล่าวมาข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างความผิดที่ยกขึ้นมาให้เห็นเท่านั้น ดังนั้นหากทหารกระทำหรือปฏิบัตินอกเหนือจากตัวอย่างที่กำหนดไว้แต่เป็นการที่ไม่ประพฤติปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมทหาร เช่น แต่งเครื่องแบบผิดระเบียบ ขึ้น - ลงเรือโดยไม่รักษาแบบธรรมเนียมของทหารเรือ ฯลฯ ก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำผิดวินัยทหารเช่นเดียวกันจะต่างกันก็เพียงความหนักเบาหรือลักษณะของการกระทำผิดเท่านั้น

๒.๒ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจลงทัณฑ์ เมื่อมีการกระทำความผิดดังกล่าวในข้อ ๒.๑ แล้ว ถือเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาที่จะต้องดักเตือนสั่งสอน ลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดตามโทษานุโทษ มิฉะนั้นก็จะถือว่าเป็นผู้กระทำผิดวินัยทหารเสียเองด้วย ทั้งนี้ผู้ที่ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวตลอดจนมีอำนาจลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดวินัยทหารได้นั้นต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ปกครองบังคับบัญชาดูแลทุกข์สุขของทหาร ทั้งรับผิดชอบในความประพฤติ การฝึกสอนอบรม การลงทัณฑ์ตลอดจนสั่งการแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และให้ความดีความชอบแก่ทหารได้เท่านั้น จึงจะถือว่าเป็น “ผู้บังคับบัญชา” เมื่อพิจารณาดังนี้จะเห็นว่าผู้บังคับบัญชาของทหารสามารถแยกได้ ๒ ประเภท คือ

๒.๒.๑ ผู้บังคับบัญชาโดยตรง มีอยู่คนเดียว คือ ผู้บังคับบัญชาที่อยู่ใกล้ชิดที่สุด สำหรับดูแลทุกข์สุขผู้ใต้บังคับบัญชา เช่น ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของพลทหารในหมู่หนึ่ง คือ ผู้บังคับหมู่นั้น ๆ ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้บังคับหมู่ คือ ผู้บังคับหมวด และผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้บังคับหมวด คือ ผู้บังคับกองร้อย หรือในส่วนที่เป็นฝ่ายอำนวยการก็เช่น ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของข้าราชการในแผนกต่าง ๆ

คือ หัวหน้าแผนก ส่วนผู้บังคับบัญชาโดยตรงของหัวหน้าแผนก คือ ผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้ากอง ดังนี้ เป็นต้น

๒.๒.๒ ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น หมายถึงผู้บังคับบัญชาตั้งแต่อันดับสูงขึ้นไปจากผู้บังคับบัญชาโดยตรง เช่น ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของพลทหารในหมู่หนึ่ง ๆ ได้แก่ ผู้บังคับหมวด ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการกรม ผู้บัญชาการกองพล แม่ทัพ ผู้บัญชาการเหล่าทัพ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือ ธรรมเนียมฝ่ายอำนาจการของ ทร. ก็เช่น ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของข้าราชการในแผนกหนึ่ง ก็คือ ผู้อำนวยการกอง หรือหัวหน้ากอง เจ้ากรม ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นต้น

ทั้งนี้รายละเอียดของตำแหน่งและการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการกลาโหมนั้น ได้กำหนดไว้แล้ว ในข้อบังคับ กห.ว่าด้วยตำแหน่ง และการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการกลาโหม พ.ศ. ๒๕๐๑ ข้อ ๓ (โปรดดูในตอนที่ ๕) ซึ่งมีข้อสังเกตว่า ผู้ดำรงตำแหน่ง ประจำ ผู้ช่วย รองหรือ เสนาธิการนั้นไม่ถือว่าเป็นผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร ฯ แต่ถือว่าเป็น “ผู้ใหญ่” ซึ่งหมายถึงผู้ที่มียศสูงกว่า ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาแต่มีสิทธิในการว่ากล่าวตักเตือนผู้น้อยในทางที่ชอบ เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวนี้ได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาได้ด้วยจึงจะมีอำนาจลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดวินัยทหารได้

๒.๓ อำนาจลงทัณฑ์ ดังได้กล่าวแล้วว่า มีผู้มีอำนาจลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดวินัยทหารได้นั้น ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชา สำหรับทัณฑ์ที่จะลงนั้นต้องเป็นทัณฑ์ ๕ สถาน และต้องเป็นไปตามตารางกำหนดทัณฑ์ท้าย พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร ฯ (รายละเอียดโปรดดูส่วนที่ ๕ ประกอบ) ห้ามมิให้ใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่น ทัณฑ์ ๕ สถานมีดังนี้

๒.๓.๑ ภาคทัณฑ์ คือผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใดดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปรานี จึงให้แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้

๒.๓.๒ ทัณฑ์กรรม คือการให้ทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยามนอกจากหน้าที่ประจำ

๒.๓.๓ กัก คือการกักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดซึ่งอาจจะเป็นสถานที่ทำงานหรือกองรักษาการณ์ก็ได้

๒.๓.๔ ขัง คือขังไว้ในที่ควบคุมเฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

๒.๓.๕ จำขัง คือขังโดยส่งไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

การพิจารณาว่าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใดให้ถือเกณฑ์ตามตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์ตามที่ พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร ฯ กำหนดไว้

๒.๔ ตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

ตำแหน่งชั้น	เป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น	เป็นผู้รับทัณฑ์ชั้น
๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	๑	-
๒. แม่ทัพ	๒	-
๓. ผู้บัญชากองพล ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บัญชาการกองพลปืน	๓	-
๔. ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับกองปืน	๔	ก
๕. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๑	๕	ข
๖. ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๒ ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ ผู้บังคับฝูงปืน	๖	ก
๗. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๓ ผู้บังคับการเรือชั้น ๒ ต้นเรือชั้น ๑ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๑	๗	ง
๘. ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น ๓ ต้นเรือชั้น ๒ นายกราบเรือ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๒	๘	จ
๙. ผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น ๓ ผู้บังคับหมวดปืนชั้น ๓	๙	ฉ
๑๐. ผู้บังคับหมู่ นายต้อน	-	ช
๑๑. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็น นายทหารชั้นสัญญาบัตร บุคคลผู้ซึ่งอยู่ระหว่างเข้า รับการฝึกวิชาทหารโดยคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชา ทหาร	-	ช
๑๒. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้เป็น นายทหารประทวน ลูกแถว	-	ฉ

๒.๕ การเทียบตำแหน่งผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

ถ้าผู้ลงทัณฑ์หรือรับทัณฑ์มีตำแหน่งไม่ตรงตามที่กำหนดไว้ให้ถือตามที่ได้เทียบตำแหน่งไว้ใน
ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตำแหน่งและการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการกลาโหม พ.ศ.
๒๕๐๑ (รายละเอียดโปรดดูส่วนที่ ๕)

๒.๖ การสอบสวนพิจารณาก่อนลงทัณฑ์ ก่อนลงทัณฑ์พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร ฯ กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาให้ถ่วงถือนั่นก่อนว่าผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้วจึงสั่งลงทัณฑ์ต้องระวังอย่าลงทัณฑ์ไปโดยโหดหรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มีผิดโดยชัดเจน แม้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารจะกำหนดไว้เพียงว่าต้องพิจารณาให้ถ่วงถือนั่นไม่ได้กำหนดว่าต้องสอบสวน แต่การที่จะพิจารณาให้ถ่วงถือนั่นก่อนว่ามีความผิดจริงหรือไม่ก็จำเป็นจะต้องทำการสอบสวนข้อเท็จจริงว่ามีอยู่ประการใดเสียก่อน อย่างไรก็ตามสำหรับความผิดบางอย่างอาจไม่จำเป็นต้องสอบสวนก็ได้ หากเห็นว่าแน่นอนแล้วว่าผู้ผู้นั้นมีความผิดจริง เช่น การกระทำผิดวินัยทหารที่ปรากฏต่อหน้าผู้บังคับบัญชาผู้บังคับบัญชาผู้นั้นก็อาจสั่งลงทัณฑ์ไปได้เลยทีเดียวโดยไม่ต้องทำการสอบสวนอย่างใดอีก

๒.๗ การชี้แจงให้ผู้รับทัณฑ์ทราบก่อนลงทัณฑ์ เมื่อได้พิจารณาความผิดโดยละเอียดแล้วต้องแจ้งให้ผู้กระทำผิดทราบว่ากระทำผิดข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์

๒.๘ การลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร การลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตรต้องรายงานการลงทัณฑ์เสนอตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมด้วย

๒.๙ การลงทัณฑ์เกินอำนาจ เมื่อปรากฏความผิดแน่นอนแล้วและควรลงทัณฑ์เกินอำนาจของตนผู้บังคับบัญชาต้องรายงานชี้แจงความผิดและเสนอความเห็นว่าการลงทัณฑ์เพียงใดเสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พร้อมกับความผิดนั้นเพื่อขอให้ผู้บังคับบัญชานั้นสั่งการต่อไป

๒.๑๐ การสั่งเพิ่มทัณฑ์ ลดทัณฑ์และยกทัณฑ์

๒.๑๐.๑ เมื่อได้สั่งลงทัณฑ์ขังไปแล้ว ถ้าผู้กระทำผิดนั้นกระทำผิดซ้ำอีก ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะสั่งเพิ่มทัณฑ์ได้แต่เมื่อรวมวันที่ขังตามกำหนดเดิมที่ได้สั่งไปแล้วกับทัณฑ์ที่สั่งเพิ่มใหม่ต้องไม่ให้เกินอำนาจของตน ถ้าเกินอำนาจของตนก็ต้องรายงานผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ตามกำหนดนั้น

๒.๑๐.๒ เมื่อผู้มีอำนาจได้สั่งลงทัณฑ์ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร ฯ แล้ว ผู้ที่สั่งลงทัณฑ์หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ที่สั่งลงทัณฑ์นั้นมีอำนาจที่จะเพิ่มทัณฑ์หรือลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้วทัณฑ์ที่สั่งเพิ่มนั้นรวมกับที่สั่งไว้แล้วเดิมต้องไม่เกินอำนาจของผู้ที่สั่งใหม่นั้นด้วย

๒.๑๑ อายุความการลงทัณฑ์ทางวินัย นับตั้งแต่วันที่ปรากฏหลักฐานแห่งความผิดของผู้กระทำผิดซึ่งจะต้องรับทัณฑ์โดยแน่นอนแล้ว ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์มิได้จัดการที่จะให้ผู้ผู้นั้นได้รับทัณฑ์ภายในกำหนด ๓ เดือน เป็นอันว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงทัณฑ์ ดังนั้นจะสั่งลงทัณฑ์โดยอำนาจของตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้ทำผิดนั้นขาดหนีราชการเสียแต่เมื่อก่อนครบกำหนด ๓ เดือน ดังนั้นให้นับวันหนึ้นเข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย แต่ให้นับตั้งแต่วันที่ตัวผู้นั้นกลับมาซึ่งที่รับราชการหรือยังหน่วยต้นสังกัด

๒.๑๒ การลงทัณฑ์ทหารหญิง ตามข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยทหารหญิง พ.ศ.๒๕๐๗ ข้อ ๑๔ ได้กำหนดไว้ว่า “ข้อ ๑๔ ทหารหญิงต้องมีวินัยและอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายและแบบธรรมเนียมของทหาร” ดังนั้นเมื่อทหารหญิงกระทำผิดวินัยทหาร ย่อมได้รับทัณฑ์เช่นเดียวกับทหารชายตาม พ.ร.บ.ว่าด้วย

วินัยทหาร ฯ แต่ในการกัก ขัง หรือจำขังต้องแยกที่ควบคุมต่างหากจากผู้ต้องขังชายดังที่กำหนดไว้ใน ข้อบังคับทหารว่าด้วยเรือนจำ

๒.๑๓ การลงทัณฑ์ทหารโดยพลการหรือลงทัณฑ์นอกเหนือจากทัณฑ์นอกเหนือจากทัณฑ์ที่กำหนดไว้หรือลงทัณฑ์ผู้ที่ไม่ใช่ทหาร ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร ฯ นั้นมีเพียง ๕ สถาน ดังกล่าวในข้อ ๒.๓ เท่านั้น การลงทัณฑ์ประการอื่น เช่น ทูบ ตี ตบ ต่อย ตะลึง ค้ำว่าด้วยถ้อยคำ หยาบคายหรือดูถูกดูหมิ่น ฯลฯ จึงไม่อาจกระทำได้นอกจากนั้นแล้ว ข้าราชการกลาโหมพลเรือน คนงาน และลูกจ้างในสังกัดกระทรวงกลาโหมไม่ใช่ทหารจะพิจารณาลงทัณฑ์ทางวินัย ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร ฯ นี้ไม่ได้ ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้ใดกระทำการดังกล่าวมาข้างต้นอาจมีความผิดได้ทั้งทางวินัยและทางอาญฐานทำร้ายร่างกายหรือดูหมิ่น / หมิ่นประมาทได้ดังนั้นจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษด้วย

บทที่ ๓

๓. การสอบสวนเมื่อข้าราชการทหารกระทำผิดหรือต้องหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร

เมื่อปรากฏว่าข้าราชการ ทหาร ผู้ได้บังคับบัญชาได้พบเห็นด้วยตนเอง เช่น พบเห็นแต่งกายผิดระเบียบ, ไร้ผมยาว, เดินออกนอกชายคาไม่สวมหมวก, เมาศูราอาละวาดในร้านอาหาร เป็นต้น หรือมีผู้แจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบซึ่งอาจเป็นการรายงานเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่เป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ เช่น มีหนังสือรายงานจากบุคคลภายนอก หรือข้าราชการทหารด้วยกัน หรือปรากฏรายงานจากนายทหารเวรยามผู้มีหน้าที่ส่งหรือเสนอถึงผู้บังคับบัญชาว่าผู้ได้บังคับบัญชาผู้ใดผู้หนึ่งกระทำผิดวินัยทหารหรือกรณีมีบัตรสนเท่ห์ หรือมีผู้แจ้งต่อผู้บังคับบัญชาด้วยวาจาถึงการกระทำผิดวินัยทหาร หากพิจารณาแล้วเห็นว่าน่าจะมีมูลน่าเชื่อถือได้ ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่ทำการสอบสวนควรใช้หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการต่อผู้กระทำผิด หรือผู้ถูกกล่าวหาตามลำดับดังนี้

๓.๑ แต่งตั้งกรรมการหรือผู้สอบสวนขึ้นสอบสวน

๓.๑.๑ แม้ว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหาร ฯ ไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะต้องมีกรรมการหรือตั้งผู้สอบสวนขึ้นสอบสวนผู้กระทำผิดหรือผู้ถูกกระทำผิดหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร แต่ก็ได้กำหนดไว้ว่า ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์หรือผู้บังคับบัญชาจะลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดวินัยทหารคราวใดให้พิจารณาให้ถ่วงถี่แน่นอนว่าได้กระทำผิดจริง แล้วจึงส่งลงทัณฑ์และระวางอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทษจริต หรือลงทัณฑ์แก่ผู้ไม่มีความผิดโดยชัดเจนเป็นอันขาด ดังนั้นเพื่อให้ได้ความชัดเจนว่ากระทำผิดจริงหรือไม่ จึงมีความจำเป็นต้องมีการสอบสวนขึ้นซึ่งอาจเป็นในรูปของคณะกรรมการหรือผู้สอบสวนเพียงคนเดียว ทำการสอบสวนผู้เกี่ยวข้องให้ได้ความชัดเจนเสียก่อนลงทัณฑ์ การตั้งกรรมการหรือผู้สอบสวนนี้ นอกจากจะทำให้ได้ความชัดเจนตามที่ พ.ร.บ.วินัยทหาร ฯ กำหนดไว้แล้ว ยังสามารถป้องกันการโต้แย้งหรือร้องเรียนจากผู้ถูกสอบสวนได้ด้วย เพราะหากมีการสอบสวนย่อมปรากฏรายงาน พยานหลักฐาน ใ้ยืนยันหรือแสดงต่อผู้กระทำผิดตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่สงสัยได้

๓.๑.๒ จำนวนของกรรมการผู้สอบสวน และ ชั้นยศของผู้ที่จะเป็นกรรมการหรือผู้สอบสวน

ก็เช่นเดียวกัน พ.ร.บ.วินัยทหาร ฯ ไม่ได้กำหนดไว้ แต่ในทางปฏิบัติแล้วหากตั้งเป็นคณะกรรมการก็ควรมีอย่างน้อย ๓ คน (ซึ่งอาจเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรทั้งหมด หรือมีนายทหารประทวนร่วมด้วยก็ได้) และควรมีชั้นยศที่สูงหรืออาวุโสกว่าผู้ถูกสอบสวนด้วย และไม่ควรแต่งตั้งผู้ที่เคยมีกรณีขัดแย้งกับผู้ถูกสอบสวนมาก่อน หรือเป็นผู้ที่มีประวัติกระทำผิดวินัยทหารมาก่อนเป็นกรรมการหรือผู้สอบสวน ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมรอบคอบและให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด ตลอดจนเป็นการป้องกันข้อโต้แย้งหรือร้องเรียนจากผู้ถูกสอบสวนในภายหลังว่าการสอบสวนกระทำไปโดยมีอคติ ลำเอียงหรือปราศจากความยุติธรรม

๓.๑.๓ วิธีการแต่งตั้งหรือสั่งการให้สอบสวน

การแต่งตั้งหรือสั่งการให้สอบสวนหลังจากได้พิจารณาตัวบุคคลผู้ที่จะเห็นสมควรเป็นกรรมการหรือผู้ที่ทำการสอบสวนแล้ว ผู้บังคับบัญชาควรสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษร โดยจะสั่งในลักษณะสั่งการต่อท้าย

บันทึกรายงานของหน่วยหรืออนุมัติต่อท้ายบันทึกของฝ่ายอำนาจการที่เสนอแนะขึ้นมาหรือส่งการต่อท้ายหนังสือหรือรายงานของผู้กล่าวโทษก็ได้หรือกรณีที่เป็นเรื่องที่สำคัญเกี่ยวกับข้าราชการหน่วยงานอื่นหรือบุคคลภายนอกหรือเป็นเรื่องการกระทำผิดวินัยร้ายแรง ก็ควรสั่งการให้มีการสอบสวน โดยจัดทำเป็นรูปแบบคำสั่งของหน่วย

สำหรับข้อความในคำสั่งหรือการสั่งการให้สอบสวนก็ควรระบุให้ชัดเจนว่าให้มีผู้ใดบ้างเป็นกรรมการสอบสวน และผู้ใดเป็นประธานกรรมการสอบสวนเรื่องใด และควรให้ผู้เป็นกรรมการสอบสวนเสนอแนะพัฒนาที่จะลงมาด้วย หากเห็นว่าผู้ถูกสอบสวนได้กระทำความผิดวินัยทหารจริง นอกจากนั้นยังอาจกำหนดเวลาการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควร ไว้ด้วยก็ได้

๓.๒ การดำเนินการสอบสวน เมื่อได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน แนวทางปฏิบัติของกรรมการหรือผู้สอบสวนควรดำเนินการดังนี้

๓.๒.๑ เตรียมการเบื้องต้นในการสอบสวน ก่อนลงมือทำการสอบสวนควรมีการเตรียมการเบื้องต้นเสียก่อน ดังนี้

- ศึกษารายละเอียดของข้อกล่าวหาและผู้กล่าวหา หรือลักษณะของการกระทำผิด
- ศึกษาระเบียบ คำสั่ง กฎ ข้อบังคับ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของทหาร ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการสอบสวน
- กำหนดประเด็นที่จะต้องสอบสวน หรือแนวทางการสอบสวนหรือรวบรวมไว้เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐาน แล้วจัดลำดับในการสอบสวนก่อนหลัง

๓.๒.๒ วิธีการสอบสวน แบ่งออกเป็นการสอบสวนตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร, การสอบสวนพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง, การสอบสวนผู้กล่าวหา, การสอบสวนพยานเอกสาร ซึ่งในการสอบสวนมีแนวทางในการปฏิบัติที่แตกต่างกันดังนี้

๓.๒.๒.๑ การสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาว่ากระทำผิดวินัยทหาร เมื่อผู้ถูกกล่าวหา หรือผู้ต้องหามาอยู่ต่อหน้ากรรมการแล้ว กรรมการต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่ามีการกล่าวหาว่ากระทำผิดอย่างไรบ้าง และให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำพยานหลักฐานมาให้สอบสวนแก้ข้อกล่าวหา หรือนำมาแสดงยืนยันความบริสุทธิ์ของตน แล้วจึงลงมือทำการสอบสวนไปตามลำดับประเด็นดังนี้

๓.๒.๒.๑.๑ สอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การรับสารภาพ หรือให้การปฏิเสธ

๓.๒.๒.๑.๒ ในการให้การรับสารภาพ ก็ให้มีการบันทึกหรือบรรยายละเอียดในการกระทำผิดว่าได้กระทำเมื่อใด ที่ไหน อย่างไร ตลอดจนมีผู้ใดร่วมกระทำผิดหรือเกี่ยวข้องด้วยบ้างหรือไม่อย่างไร

๓.๒.๒.๑.๓ ถ้าให้การปฏิเสธ ผู้ถูกกล่าวหา มีข้อแก้ตัวอย่างไร อ้างพยานหลักฐานใดเป็นข้อยืนยันโต้แย้งหรือเพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน

๓.๒.๒.๒ การสอบสวนพยานบุคคล พยานบุคคลที่จะทำการสอบต้องเป็นพยานประเภท ประจักษ์พยานคือพบเห็นการกระทำผิดด้วยตนเองหรือเกี่ยวข้องอยู่ในเหตุการณ์ที่ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิด ส่วนวิธีการเรียกพยานมาสอบสวนนั้น หากเป็นข้าราชการนอกหน่วยหรือบุคคลภายนอก ก็ควรมีหนังสือ ไปยังผู้บังคับบัญชาพยาน หรือมีถึงตัวพยานโดยตรง กรณีเป็นบุคคลภายนอกขอความร่วมมือให้มาพบ กรรมการสอบสวน เพื่อสอบสวนเป็นพยานในเรื่องดังกล่าวโดยตรง และควรมีประเด็นที่เป็นสาระสำคัญที่จะสอบสวนดังนี้

๓.๒.๒.๒.๑ พยานเกี่ยวข้องกับกรณีที่เกิดขึ้นอย่างไร

๓.๒.๒.๒.๒ พยานได้รู้เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดอย่างไร รายละเอียดของ เหตุการณ์ หรือการกระทำผิดของผู้ถูกกล่าวหาอย่างไร

๓.๒.๒.๒.๓ นอกจากพยานแล้วยังมีผู้รู้เห็นอื่นอีกหรือไม่

๓.๒.๒.๒.๔ พยานเคยรู้จักหรือมีความเกี่ยวข้องหรือมีสาเหตุโกรธเคืองขัดแย้งกับผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่

๓.๒.๒.๓ การสอบสวนผู้กล่าวหา กรณีมีผู้กล่าวหาหรือผู้รายงานการกระทำผิดวินัยทหาร กรรมการหรือผู้สอบสวนต้องสอบสวนผู้กล่าวหาหรือผู้รายงานการกระทำผิดวินัยทหารนั้นไว้โดยมีประเด็น ที่มีสาระสำคัญที่จะสอบสวนดังนี้

๓.๒.๒.๓.๑ ผู้กล่าวหาเกี่ยวข้องกับกรณีที่เกิดขึ้นอย่างไร ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิด อย่างไร รายละเอียดของพฤติกรรมและวิธีการในการกระทำผิด

๓.๒.๒.๓.๒ ในขณะที่เกิดเหตุมีผู้ใดรู้เห็นหรืออยู่ในบริเวณที่เกิดเหตุบ้าง

๓.๒.๒.๓.๓ ผู้กล่าวหาเคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองหรือขัดแย้งกับผู้ถูกกล่าวหามาก่อนหรือไม่ อย่างไร

๓.๒.๒.๔ การสอบสวนพยานเอกสาร ควรดำเนินการดังนี้

๓.๒.๒.๔.๑ ตรวจสอบและพิจารณาว่ามีเอกสารใดที่เกี่ยวข้องกับกรณีที่เกิดขึ้นบ้าง และอยู่ที่ใด จากนั้นจึงไปติดต่อหรือทำหนังสือติดต่อขอเอกสารดังกล่าวมาใช้เป็นพยานหลักฐาน

๓.๒.๒.๔.๒ กรณีไม่มีต้นฉบับของเอกสารหรือหาต้นฉบับไม่พบก็ให้คัดสำเนา หรือถ่ายภาพแล้วให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบรับรองว่าเป็นสำเนาที่ถูกต้องมาใช้เป็นพยานได้

๓.๒.๒.๔.๓ พยานเอกสาร รวมทั้งพยานวัตถุใดถ้าเห็นเป็นการสมควรก็ให้ผู้ถูกกล่าวหา ผู้กล่าวหาหรือพยานบุคคลรับรองว่าเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารหรือวัตถุนั้นได้ตรวจสอบและ สอบถามว่าจะยอมรับหรือไม่อย่างไรแล้วบันทึกไว้ในเอกสารประกอบพยานเอกสารนั้นด้วยก็ได้

๓.๒.๒.๕ วิธีการบันทึกถ้อยคำในการสอบสวน

ในการสอบสวนกรรมการสอบสวนต้องบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกสอบสวนทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา พยานบุคคล ผู้กล่าวหาโดยให้เริ่มต้นบันทึกถึงสถานที่ทำการสอบสวน วัน/เดือน/ปี ที่ทำการสอบสวน จากนั้นควรเริ่มต้นและสิ้นสุดในการบันทึกถ้อยคำผู้เกี่ยวข้องดังนี้

๓.๒.๒.๕.๑ การเริ่มต้นบันทึกถ้อยคำสำหรับผู้กล่าวหาและพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง
 การเริ่มต้นดังนี้

ข้าฯ(ยศ ชื่อ สกุล).....อายุ.....ปี อาชีพหรือสังกัด
 สัญชาติ.....ศาสนา.....ตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....
 ถนน.....ตำบล /แขวงอำเภอ /เขต
 จังหวัด.....ขอให้ถ้อยคำต่อหน้า.....(ยศชื่อสกุลของกรรมการสอบสวน)กรรมการ
 สอบสวนด้วยความสัตย์จริงดังต่อไปนี้.....(บันทึกข้อเท็จจริงตามประเด็นที่เป็นสาระสำคัญดังกล่าว
 มาแล้วข้างต้น)

การลงท้ายในบันทึกถ้อยคำ เมื่อจะสิ้นสุดในการสอบสวนสำหรับผู้กล่าวหาหรือพยานบุคคลควรจะลง
 ท้ายว่า “ข้าฯ ไม่เคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกกล่าวหามาก่อนข้อความทั้งหมดเป็นความจริงอ่านให้ฟังแล้ว
 รับว่าถูกต้อง

(ลงชื่อ).....ผู้กล่าวหา (หรือพยาน)

(ลงชื่อ).....กรรมการสอบสวน

(ลงชื่อ).....กรรมการสอบสวน

(ลงชื่อ).....กรรมการสอบสวน/บันทึก/อ่าน

๓.๒.๒.๕.๒ การเริ่มต้นในการบันทึกถ้อยคำสำหรับผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา
 การเริ่มต้นกระทำเช่นเดียวกับการบันทึกถ้อยคำผู้กล่าวหาหรือพยานบุคคลดังกล่าวในข้อ ๓.๒.๒.๕.๑ แต่ให้
 เพิ่มเติมข้อความดังนี้ต่อท้ายข้อความดังกล่าว ไปอีกว่า “ตามที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาให้
 ข้าฯ ทราบว่าข้าฯ ถูกกล่าวหา.....และกรรมการสอบสวนได้แจ้ง/อธิบาย
 ข้อความหาให้ข้าฯ ทราบแล้ว ข้าฯ ขอให้การ.....(รับสารภาพหรือปฏิเสธ) ใน
 กรณีรับสารภาพควรต่อท้ายด้วยคำว่า “โดยขอให้การในรายละเอียดประกอบคำรับสารภาพดังต่อไปนี้” หรือ
 หากเป็นการให้การปฏิเสธก็ควรต่อท้ายด้วยคำว่า “โดยขอแถลงความจริงในรายละเอียดดังต่อไปนี้”

ส่วนการลงท้ายในบันทึกถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหา ควรลงท้ายด้วยคำว่า “ข้อความทั้งหมดเป็นความจริง
 อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง” แล้วให้ผู้ถูกกล่าวหาและกรรมการสอบสวนลงชื่อไว้เช่นเดียวกับการสอบสวน
 ผู้กล่าวหาหรือพยาน

๓.๓ การรายงานผลการสอบสวน

เมื่อกรรมการสอบสวน ได้สอบสวนผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา ผู้กล่าวหา พยานบุคคลตลอดจนพยาน
 เอกสารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรประชุมปรึกษากันแล้วจัดทำรายงานการสอบสวนโดยมีรูปแบบและเนื้อหา
 สาระที่สำคัญดังนี้

๓.๓.๑ ขึ้นต้นด้วยการกล่าวถึงคำสั่งตั้งกรรมการสอบสวนจากนั้นย่อหรือสรุปคำให้การของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหา ผู้กล่าวหา พยานบุคคล พยานเอกสาร ตลอดจนข้อเท็จจริงอื่นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ย่อหรือสรุป

๓.๓.๒ ข้อพิจารณาหรือความเห็นของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างไรหรือไม่ โดยอาศัยพยานหลักฐานและเหตุผลอย่างไร ซึ่งข้อพิจารณาหรือความเห็นนี้ได้มาจากการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนหรือรวบรวมไว้ใน การสอบสวน และต้องมีน้ำหนัก มีความน่าเชื่อถืออย่างเพียงพอที่จะสรุปได้ว่าผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดจริง หากยังมีข้อสงสัยประการใดอยู่ หรือพยานหลักฐานไม่น่าเชื่อถือหรือยังขัดแย้งกันอยู่ก็ควรยกผลประโยชน์ให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

๓.๓.๓ สรุปความเห็นของคณะกรรมการว่าผู้ต้องหามีความผิดวินัยทหารหรือไม่ ถ้าเห็นว่ามี ความผิด เป็นความผิดต่อกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง คำแนะนำ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของ ทหารประการใด โดยให้ระบุให้ชัดเจน เช่น กรณีที่เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาก่อทำผิดฐานประพฤติ ตนไม่สมควร ก็ควรระบุให้ชัดว่าประพฤติกรรมในลักษณะใด หรือกระทำอย่างไรไปไว้ด้วย และควรได้รับ โทษทัณฑ์สถานใดไว้ด้วย เพื่อเป็นข้อพิจารณาสำหรับผู้บังคับบัญชา ในการสั่งลงทัณฑ์ต่อไป

บทที่ ๔

๔. การพิจารณาลงทัณฑ์

๔.๑ หลักเกณฑ์การกำหนดทัณฑ์ที่จะลงต่อผู้กระทำผิดวินัยทหาร

เมื่อได้ทำการสอบสวนแล้วและปรากฏผลว่าได้กระทำผิดวินัยทหารจริง ปัญหาที่พบบ่อยเสมอคือการพิจารณากำหนดทัณฑ์ที่จะลงต่อผู้กระทำผิดวินัยทหารนั้น จะใช้หลักเกณฑ์ใดเป็นข้อพิจารณา ในเรื่องนี้ พ.ร.บ.วินัยทหาร ฯ ก็ไม่ได้กำหนดไว้โดยแน่ชัด เพียงแต่ให้เป็นดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ที่จะพิจารณากำหนดทัณฑ์สถานใดสถานหนึ่งใน ๕ สถานที่กำหนดไว้ และจะลงทัณฑ์จำนวนกี่วันก็ได้หากไม่เกินอำนาจการสั่งลงทัณฑ์ของตนตามเกณฑ์ตารางที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงมักเกิดความแตกต่างกันเสมอในระหว่างการเลือกทัณฑ์ที่จะลงและจำนวนทัณฑ์ที่จะลงต่อผู้กระทำผิดซึ่งอยู่ต่างหน่วยต่างสังกัดกัน ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ตลอดจนผู้เป็นกรรมการสอบสวนใช้ดุลพินิจกำหนดทัณฑ์ได้ตามความเหมาะสม อย่างไรก็ตามเพื่อจัดปัญหาความแตกต่างหรือความลักลั่นในการลงทัณฑ์ต่อผู้กระทำผิดวินัยทหารในลักษณะหรือความผิดเช่นเดียวกันของข้าราชการทหารต่างหน่วยต่างสังกัด ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ของทุกหน่วย รวมทั้งกรรมการผู้สอบสวนซึ่งเป็นผู้ที่ให้ความเห็นเสนอแนะทัณฑ์ที่จะลงต่อผู้บังคับบัญชาในการสรุปผลรายงานการสอบสวน ควรใช้หลักเกณฑ์ต่อไปนี้เป็นข้อพิจารณาตัดสินใจกำหนดทัณฑ์และจำนวนของวันที่จะลงทัณฑ์ต่อผู้กระทำผิดวินัยทหาร

๔.๑.๑ ความหนักเบาแห่งการกระทำผิด ผลของการกระทำผิดมีผลต่อภาพพจน์ของทหารของหน่วยหรือกองทัพมากน้อยเพียงใด หรือมีผลกระทบต่อภารกิจบังคับบัญชามากน้อยเพียงใด

๔.๑.๒ ชั้นยศของผู้กระทำผิด การศึกษาอบรม ความประพฤติและประวัติของผู้กระทำผิด

๔.๑.๓ ความผิดที่ได้กระทำนั้นผู้บังคับบัญชาได้มีการสั่งการ ตักเตือน แนะนำ หรือชี้แจงเพื่อมิให้ประพฤติปฏิบัติผิดวินัยทหารในเรื่องที่ได้กระทำผิดอยู่เสมอหรือไม่

๔.๑.๔ นโยบายของผู้บังคับบัญชาในเรื่องเกี่ยวกับวินัยทหาร

๔.๒ การสั่งลงทัณฑ์

ในการสั่งลงทัณฑ์นั้นผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวไว้ในส่วนที่ ๒ ข้อ ๒.๓, ๒.๔, ๒.๕, ๒.๗, ๒.๘, ๒.๑๐, ๒.๑๑ และ ๒.๑๒ และนอกจากนั้นแล้วเมื่อได้มีการลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดวินัยทหารไปแล้วจะต้องปฏิบัติดังนี้ด้วย

๔.๒.๑ ส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายกำลังพลหมายความผิดไว้ในประวัติด้วยทุกครั้ง

๔.๒.๒ ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายกำลังพลตรวจสอบดูว่าความผิดและการถูกลงทัณฑ์นั้นเข้าหลักเกณฑ์ของการงดบำเหน็จประจำปี หรือปลดออกจากราชการหรือไม่รับสมัครต่อ หรือต้องสั่งให้พักราชการตามระเบียบ ข้อบังคับดังต่อไปนี้หรือไม่ (หากเข้าหลักเกณฑ์ก็ต้องพิจารณาดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้อีกส่วนหนึ่งด้วย)

๔.๒.๒.๑ ระเบียบ ท.ร.ว่าด้วยการปลดออกจากราชการ ไม่รับสมัครต่อ งดบำเหน็จประจำปี และถอดยศสำหรับทหารประจำการต่ำกว่าชั้นสัญญาบัตร พ.ศ.๒๕๒๔

๔.๒.๒.๒ ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยการสั่งให้ข้าราชการทหารพักราชการ พ.ศ.๒๕๒๘ (คำสั่ง ทร.ที่ ๔๔๘/๒๕๓๐ ลง ๑๔ ก.ย.๓๐ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาสั่งพักราชการ ข้าราชการทหารและลูกจ้างประจำ)

๔.๒.๒.๓ ระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยผู้ซึ่งไม่สมควรจะดำรงอยู่ในยศทหารและ บรรดาศักดิ์ พ.ศ.๒๕๐๗

บทที่ ๕

พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖

ประชาธิปก ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่สภาผู้แทนราษฎรถวายคำปรึกษาว่า เพื่อปฏิบัติการตามความในมาตรา ๑ แห่งประมวลกฎหมายอาชญาทหาร และเนื่องจากทหารบก ทหารเรือ ได้รวมเป็นกระทรวงเดียวกัน สมควรตราบทบัญญัติว่าด้วยวินัยทหารเสียใหม่

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำ และยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรดังต่อไปนี้

หมวด ๑

บทเบ็ดเสร็จทั่วไป

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช ๒๔๗๖”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกกฎว่าด้วยยุทธวินัยและการลงอาญาทหารบกฐานละเมิดยุทธวินัย ลงวันที่ ๒๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๔ กฎเสนาบดีว่าด้วยอำนาจลงอาญาทหารเรือ ลงวันที่ ๑๑ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๕ และบรรดากฎข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๒

ว่าด้วยวินัย

มาตรา ๔ วินัยทหารนั้น คือการที่ทหารต้องประพฤติตามแบบธรรมเนียมของทหาร

มาตรา ๕ วินัยเป็นหลักสำคัญที่สุดสำหรับทหาร เพราะฉะนั้นทหารทุกคนจักต้องรักษาโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนท่านให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิด

ตัวอย่างการกระทำผิดวินัยทหารมีดังต่อไปนี้

- (๑) คือ ขัดขืน หลีกเลียง หรือละเลยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- (๒) ไม่รักษาระเบียบการเคารพระหว่างผู้ใหญ่ผู้น้อย
- (๓) ไม่รักษามารยาทให้ถูกต้องตามแบบธรรมเนียมของทหาร
- (๔) ก่อให้เกิดความสามัคคีในคณะทหาร
- (๕) เกียจคร้าน ละทิ้ง หรือเดินเล่อต่อหน้าที่ราชการ

(๖) กล่าวคำเท็จ

(๗) ใช้กิริยาวาจาไม่สมควร หรือประพฤติไม่สมควร

(๘) ไม่ตักเตือนสั่งสอน หรือลงทัณฑ์ผู้ได้บังคับบัญชาที่กระทำผิดตามโทษานุโทษ

(๙) เสพเครื่องดองของเมาจนถึงเสียกิริยา

มาตรา ๖ ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่จัดการระวังรักษาวินัยทหารที่ตนเป็นผู้บังคับบัญชาผู้นั้นโดยกวดขัน ถ้าหากว่าในการรักษาวินัยทหารนั้นจำเป็นต้องใช้อาวุธ เพื่อทำการปราบปรามทหารผู้ก่อการกำเริบก็ดี หรือเพื่อบังคับทหารผู้ละทิ้งหน้าที่ให้กลับทำหน้าที่ของตนก็ดี ผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการนั้นจะต้องรับโทษในการที่ตนได้กระทำไปโดยความจำเป็นนั้นเลย แต่เมื่อมีเหตุดังกล่าวนี้ผู้บังคับบัญชาจักต้องรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตน และรายงานต่อไปตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมโดยเร็ว

มาตรา ๗ ทหารผู้ใดกระทำผิดต่อวินัยทหารจักต้องรับทัณฑ์ตามวิธีที่ปรากฏในหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้ และอาจต้องถูกปลดจากประจำการ หรือถูกถอดจากยศทหาร

หมวด ๓

อำนาจลงทัณฑ์

มาตรา ๘ ทัณฑ์ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดต่อวินัยทหารดังกล่าวไว้ในหมวด ๒ นั้น ให้มีกำหนดเป็น ๕ สถาน คือ

(๑) ภาคทัณฑ์

(๒) ทัณฑ์กรรม

(๓) กัก

(๔) ชัง

(๕) จำขัง

มาตรา ๙ ภาคทัณฑ์ คือ ผู้กระทำผิดมีความผิดอันควรต้องรับทัณฑ์สถานหนึ่งสถานใดดังกล่าวมาแล้ว แต่มีเหตุอันควรปราณี จึงเป็นแต่แสดงความผิดของผู้นั้นให้ปรากฏหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้

ทัณฑ์กรรมนั้น ให้กระทำการสุขา การโยธา ฯลฯ เพิ่มจากหน้าที่ประจำซึ่งตนจะต้องปฏิบัติอยู่แล้ว หรือปรับให้อยู่เวรยาม นอกจากหน้าที่ประจำ

กัก คือ กักตัวไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งตามแต่จะกำหนดให้

ชัง คือ ชังในที่ควบคุมแต่เฉพาะคนเดียวหรือรวมกันหลายคนแล้วแต่จะได้มีคำสั่ง

จำขัง คือ ขังโดยไปฝากให้อยู่ในความควบคุมของเรือนจำทหาร

นอกจากทัณฑ์ที่กล่าวไว้นี้ ห้ามมิให้คิดขึ้นใหม่ หรือใช้วิธีลงทัณฑ์อย่างอื่นเป็นอันขาด

มาตรา ๑๐ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาซึ่งจะลงทัณฑ์แก่ผู้กระทำผิดได้นั้น คือ

(๑) ผู้บังคับบัญชา หรือ

(๒) ผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจให้บังคับบัญชาตามที่กระทรวงกลาโหม ส่วนราชการที่ขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองทัพบก กองทัพเรือ หรือกองทัพอากาศ กำหนด

ในการที่จะลงทัณฑ์นั้น ให้กระทำได้แต่เฉพาะตามกำหนดในตารางกำหนดทัณฑ์ท้ายพระราชบัญญัตินี้ ส่วนผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นใดจะมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้นใด และผู้อยู่ในบังคับบัญชาชั้นใดจะเป็นผู้รับทัณฑ์ชั้นใด ให้ถือเกณฑ์เทียบดังต่อไปนี้

ตารางเกณฑ์เทียบชั้นผู้ลงทัณฑ์และผู้รับทัณฑ์

ตำแหน่งชั้น	เป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น	เป็นผู้รับทัณฑ์ชั้น
๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม	๑	-
๒. แม่ทัพ	๒	-
๓. ผู้บัญชากองพล ผู้บังคับการกองเรือ ผู้บัญชาการกองพลบิน	๓	-
๔. ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ ผู้บังคับกองบิน	๔	ก
๕. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๑	๕	ข
๖. ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๒ ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ ผู้บังคับฝูงบิน	๖	ก
๗. ผู้บังคับหมู่เรือชั้น ๓ ผู้บังคับการเรือชั้น ๒ ต้นเรือชั้น ๑ ผู้บังคับหมวดบินชั้น ๑	๗	ง
๘. ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น ๓ ต้นเรือชั้น ๒ นายกราบเรือ ผู้บังคับหมวดบินชั้น ๒	๘	จ
๙. ผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น ๓ ผู้บังคับหมวดบินชั้น ๓	๙	ฉ
๑๐. ผู้บังคับหมู่ นายดอน	-	ช
๑๑. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็น นายทหารชั้นสัญญาบัตร บุคคลผู้ซึ่งอยู่ระหว่างเข้า รับการฝึกวิชาทหาร โดยคำสั่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง กลาโหมตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร	-	ซ
๑๒. นักเรียนทหารซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้เป็น นายทหารประทวน ลูกแถว	-	ณ

มาตรา ๑๑ ผู้ลงทัณฑ์ หรือรับทัณฑ์ ถ้าตำแหน่งไม่ตรงตามความในมาตรา ๑๐ แห่งหมวดนี้แล้ว ให้ถือตามที่ได้เทียบตำแหน่งไว้ในข้อบังคับสำหรับทหาร

มาตรา ๑๒ กำหนดอำนาจลงทัณฑ์ตามที่ตราไว้ ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์สั่งลงทัณฑ์เต็มที่ได้สถานใดสถานหนึ่งแต่สถานเดียว ถ้าสั่งลงทัณฑ์ทั้งสองสถานพร้อมกัน ต้องกำหนดทัณฑ์ไว้เพียงกึ่งหนึ่งของอัตราในสถานนั้น ๆ ห้ามมิให้ลงทัณฑ์คราวเดียวมากกว่าสองสถาน

มาตรา ๑๓ ก่อนที่ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะลงทัณฑ์ครั้งคราวใดก็ดี ให้พิจารณาให้ถ้วนถี่แน่นอนว่า ผู้ที่จะต้องรับทัณฑ์นั้นมีความผิดจริงแล้ว จึงสั่งลงทัณฑ์นั้น ต้องระวางอย่าให้เป็นการลงทัณฑ์ไปโดยโทยจริตหรือลงทัณฑ์แก่ผู้ที่ไม่มี ความผิดโดยชัดเจนนั้นเป็นอันขาด เมื่อพิจารณาความละเอียดแล้วต้องชี้แจงให้ผู้กระทำผิดนั้นทราบว่าจะทำผิดในข้อใด เพราะเหตุใด แล้วจึงลงทัณฑ์

มาตรา ๑๔ ถ้าผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ลงทัณฑ์ข้าราชการชั้นสัญญาบัตร ต้องส่งรายงานการลงทัณฑ์นั้นเสนอตามลำดับชั้นถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

มาตรา ๑๕ เมื่อผู้มีอำนาจบังคับบัญชาได้ทราบว่า ผู้ซึ่งอยู่ในบังคับบัญชาของตนมีความผิดจนปรากฏแน่นอนแล้ว แต่ความผิดนั้นควรรับทัณฑ์ที่เหนืออำนาจจะสั่งกระทำได้ก็ให้รายงานชี้แจงความผิดนั้น ทั้งออกความเห็นว่าจะลงทัณฑ์เพียงใด เสนอตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้พร้อมกับความผิด เพื่อขอให้ผู้นั้นสั่งการต่อไป

มาตรา ๑๖ ถ้าเป็นความผิดซึ่งมีวิธีวางอัตรากำหนดทัณฑ์ไว้แน่นอนแล้ว เช่น ฐานขาดหนีราชการทหาร เป็นต้น หากกำหนดทัณฑ์นั้นเหนืออำนาจของผู้บังคับบัญชาที่จะสั่งลงทัณฑ์ได้ ก็ให้นำเสนอเพียงชั้นที่กล่าวต่อไปนี้

(๑) ฝ่ายทหารบก ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับการกรม หรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับการกรม

(๒) ฝ่ายทหารเรือ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับหมวดเรือ หรือชั้นผู้บังคับกองพันที่อยู่ต่างท้องถิ่นกับผู้มีอำนาจบังคับบัญชาชั้นผู้บังคับหมวดเรือ

(๓) ฝ่ายทหารอากาศ ผู้มีอำนาจบังคับบัญชาตำแหน่งชั้นผู้บังคับกองบิน

แม้ว่ากำหนดทัณฑ์นั้นจะเหนืออำนาจก็ดี ก็ให้ผู้บังคับบัญชาชั้นที่กล่าวนี้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้ทีเดียว ไม่ต้องนำเสนอตามลำดับชั้นต่อไปอีก

มาตรา ๑๗ นายทหารที่เป็นหัวหน้าทำการควบคุมทหารไปโดยลำพัง ให้มีอำนาจที่จะสั่งลงทัณฑ์ผู้อยู่ใต้อำนาจในระหว่างเวลาที่ควบคุมอยู่นั้นเสมอผู้มีอำนาจเหนือจากตำแหน่งของตนขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งได้ เว้นแต่นายทหารซึ่งมีอำนาจเป็นผู้ลงทัณฑ์ชั้น ๒ ขึ้นไป จึงไม่ต้องเพิ่ม

มาตรา ๑๘ ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์ได้สั่งลงทัณฑ์ผู้กระทำผิดในฐานชังแล้ว และผู้ที่รับทัณฑ์ชังนั้นกระทำผิดซ้ำอีก ผู้มีอำนาจลงทัณฑ์จะสั่งเพิ่มทัณฑ์ให้พิจารณาคู่กำหนดทัณฑ์ที่ได้สั่งไว้แต่เดิมนั้นก่อน ห้ามมิให้กำหนดเวลาให้ผู้ต้องถูกชังทั้งกำหนดเดิมและกำหนดที่เพิ่มใหม่รวมกันเกินกว่ากำหนดอำนาจของผู้ที่จะสั่งลงทัณฑ์นั้นแล้ว ก็ให้ปฏิบัติตามที่กล่าวไว้ใน มาตรา ๑๕ แห่งหมวดนี้

มาตรา ๑๙ นับตั้งแต่วันที่ปรากฏหลักฐานแห่งความผิดของผู้กระทำผิดซึ่งจะต้องรับทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้โดยแน่นอนแล้ว ถ้าผู้มีอำนาจลงทัณฑ์มิได้จัดการที่จะให้ผู้นั้นได้รับทัณฑ์ภายในกำหนดสามเดือน เป็นอันนับว่าล่วงเลยเวลาที่จะลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้เสียแล้ว จะสั่งลงทัณฑ์โดยอำนาจตนเองมิได้ เว้นเสียแต่ผู้ที่กระทำผิดนั้นขาดหนีราชการเสียแต่เมื่อก่อนครบกำหนดสามเดือน จึงมิให้นับวันที่ขาดหนีนี้เข้าในกำหนดเวลาล่วงเลย ให้นับตั้งแต่วันที่ได้อำนาจผู้นั้นกลับมายังที่รับราชการ

มาตรา ๒๐ เมื่อผู้มีอำนาจได้สั่งลงทัณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ผู้ที่สั่งลงทัณฑ์หรือผู้มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือผู้ที่สั่งลงทัณฑ์นั้นมิอำนาจที่จะเพิ่มทัณฑ์ หรือลดทัณฑ์ หรือยกทัณฑ์เสียก็ได้ แต่ถ้าเพิ่มทัณฑ์แล้ว ทัณฑ์ที่สั่งเพิ่มขึ้นนั้นรวมกับที่สั่งไว้แล้วเดิม ต้องมิให้เกินอำนาจของผู้ที่สั่งใหม่

หมวด ๔

วิธีร้องทุกข์

มาตรา ๒๑ ในการที่จะรักษาวินัยทหารให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ ย่อมเป็นการจำเป็นที่ผู้บังคับบัญชาจักต้องมีอำนาจในการบังคับบัญชา หรือลงทัณฑ์อยู่เองเป็นธรรมดา แต่ผู้บังคับบัญชาบางคนอาจใช้อำนาจในทางที่ผิดยุติธรรม ซึ่งเป็นการสมควรที่จะให้ผู้ได้บังคับบัญชามีโอกาสร้องทุกข์ได้ในทางเป็นระเบียบไม่ก้าวก่าย

มาตรา ๒๒ คำชี้แจงของทหารว่า ผู้บังคับบัญชากระทำแก่ตนด้วยการอันไม่เป็นยุติธรรม หรือผิดกฎหมาย หรือแบบธรรมเนียมทหารว่า ตนมิได้รับผลประโยชน์ หรือสิทธิตามที่ควรจะได้รับในราชการนั้น เรียกว่า “ร้องทุกข์”

มาตรา ๒๓ ทหารจะร้องทุกข์ได้แต่สำหรับตนเองเท่านั้น ห้ามมิให้ร้องทุกข์แทนผู้อื่นเป็นอันขาด และห้ามมิให้ลงชื่อรวมกัน หรือเข้ามาร้องทุกข์พร้อมกันหลายคน และห้ามมิให้ประชุมกันเพื่อหารือเรื่องจะร้องทุกข์

มาตรา ๒๔ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ในเวลาที่ดินกำลังเข้าแถว หรือในขณะที่กำลังทำหน้าที่ราชการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่นเวลาเป็นยาม เป็นเวร คั่งนี้ เป็นต้น และห้ามมิให้ร้องทุกข์ก่อนเวลาล่วงไปแล้วยี่สิบสี่ ชั่วโมง นับตั้งแต่วันที่เหตุจะต้องร้องทุกข์เกิดขึ้น

มาตรา ๒๕ ห้ามมิให้ร้องทุกข์ว่า ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์แรงเกินไป ถ้าหากว่าผู้บังคับบัญชานั้นมิได้ลงทัณฑ์เกินอำนาจที่จะทำได้ตามความในหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๖ ถ้าจะกล่าวโทษผู้ใดให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้นั้น จะร้องทุกข์ด้วยวาจา หรือจะเขียนเป็นหนังสือก็ได้ ถ้าผู้ร้องทุกข์มาร้องทุกข์ด้วยวาจา ให้ผู้รับการร้องทุกข์จดข้อความสำคัญของเรื่องที่ร้องทุกข์นั้น ให้ผู้ร้องทุกข์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย

ถ้าหากว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ทราบชัดว่า ตนได้รับความเดือดร้อนเพราะผู้ใดแน่ ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาโดยตรงของตน เพื่อเสนอไปตามลำดับชั้นจนถึงที่สุด คือ ผู้ที่จะสั่งการได้สวนและแก้ความเดือดร้อนนั้นได้

มาตรา ๒๗ ถ้าเขียนความร้องทุกข์เป็นจดหมายแล้ว จดหมายนั้นต้องลงลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ใบร้องทุกข์ฉบับใดไม่มีลายมือชื่อ ผู้บังคับบัญชาไม่มีหน้าที่จะต้องพิจารณา

มาตรา ๒๘ เมื่อผู้ใดได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาตามระเบียบที่วางไว้แล้ว และเวลาล่วงพ้นไปสัปดาห์วัน ยังไม่ได้รับความชี้แจงประการใดทั้งความเดือดร้อนก็ยังไม่ปลดเปลื้องไป ให้ร้องทุกข์ใหม่ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นที่สูงถัดขึ้นไปเป็นลำดับอีก และในการร้องทุกข์ครั้งนี้ให้ชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นใดมาแล้วแต่เมื่อใด

มาตรา ๒๙ ถ้าผู้บังคับบัญชา ได้รับเรื่องร้องทุกข์เมื่อใด ต้องรีบไต่สวน และจัดการแก้ไขความเดือดร้อน หรือชี้แจงให้ผู้ยื่นใบร้องทุกข์เข้าใจ จะเพิกเฉยเสียไม่ได้เป็นอันขาด ผู้ใดเพิกเฉยนับว่ากระทำผิดต่อวินัยทหาร

มาตรา ๓๐ ถ้าผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องร้องทุกข์ได้ชี้แจงให้ผู้ร้องทุกข์ทราบแล้ว แต่ผู้ร้องทุกข์ยังไม่หมดความสงสัย ก็ให้ร้องทุกข์ต่อผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปได้ และต้องชี้แจงด้วยว่าได้ร้องทุกข์นี้ต่อผู้ใด และได้รับคำชี้แจงอย่างไรแล้วด้วย

มาตรา ๓๑ ถ้าหากปรากฏชัดว่า ข้อความที่ร้องทุกข์เป็นความเท็จ หรือการร้องทุกข์นั้นกระทำไปโดยผิดระเบียบที่กล่าวมา ผู้ร้องทุกข์จะต้องมีความผิดฐานกระทำผิดต่อวินัยทหาร

มาตรา ๓๒ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๒ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นปีที่ ๙ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายพันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา

นายกรัฐมนตรี

ตารางกำหนดทัณฑ์

ผู้ลงทัณฑ์	จำขัง		ขัง										กัก										ทัณฑกรรม						
	ผู้รับทัณฑ์		ผู้รับทัณฑ์										ผู้รับทัณฑ์										ผู้รับทัณฑ์						
	ชั้น ช.	ชั้น ฉ.	ชั้น ก.	ชั้น ข.	ชั้น ค.	ชั้น ง.	ชั้น จ.	ชั้น ฉ.	ชั้น ช.	ชั้น ซ.	ชั้น ฉ.	ชั้น ก.	ชั้น ข.	ชั้น ค.	ชั้น ง.	ชั้น จ.	ชั้น ฉ.	ชั้น ช.	ชั้น ซ.	ชั้น ฉ.	ชั้น ก.	ชั้น ข.	ชั้น ฉ.						
ชั้น ๑	๔ เดือน	๖ เดือน	-	-	-	-	๒ เดือน	๓ เดือน	๔ เดือน	๔ เดือน	๕ เดือน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๑ เดือน	๔๕ วัน	๒ เดือน	๓ เดือน	๓ เดือน	๔ เดือน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๑ เดือน	๔๕ วัน	๒ เดือน	๓ เดือน	๓ เดือน	๔ เดือน
ชั้น ๒	๓ เดือน	๕ เดือน	-	-	-	-	๑ เดือน	๒ เดือน	๓ เดือน	๓ เดือน	๔ เดือน	๑๕ วัน	๑๐ วัน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๑ เดือน	๔๕ วัน	๒ เดือน	๒ เดือน	๓ เดือน	๑๕ วัน	๑๐ วัน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๑ เดือน	๔๕ วัน	๒ เดือน	๒ เดือน	๓ เดือน
ชั้น ๓	๔๕ วัน	๓ เดือน	-	-	-	-	๑๕ วัน	๑ เดือน	๒ เดือน	๒ เดือน	๓ เดือน	-	๕ วัน	๑๐ วัน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๑๕ วัน	๑๐ วัน	๑๕ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน
ชั้น ๔	๑ เดือน	๒ เดือน	-	-	-	-	๑๕ วัน	๑ เดือน	๑ เดือน	๒ เดือน	๑๕ วัน	-	-	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน
ชั้น ๕	๒๐ วัน	๔๕ วัน	-	-	-	-	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๒๐ วัน	๒๐ วัน	๔๕ วัน	-	-	-	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน
ชั้น ๖	๑๕ วัน	๑ เดือน	-	-	-	-	๑๐ วัน	๑๕ วัน	๑๕ วัน	๑ เดือน	๑๕ วัน	-	-	-	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน
ชั้น ๗	๑๕ วัน	๑๕ วัน	-	-	-	-	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๒๐ วัน	๑๕ วัน	-	-	-	-	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน	๑๐ วัน
ชั้น ๘	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ชั้น ๙	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

คำอธิบาย ๑. กำหนดทัณฑ์ในตารางนี้คือกำหนดที่สูงที่สุด ผู้ลงทัณฑ์จะตั้งเกินกำหนดนี้ไม่ได้ แต่ต่ำกว่านั้นได้

๒. ทัณฑกรรมที่กำหนดไว้เป็นวัน ๆ หมายความว่าทำทัณฑกรรมทุก ๆ วัน จนกว่าจะครบกำหนด ในวันหนึ่งนั้นผู้ที่สั่งลงทัณฑ์จะกำหนดทัณฑกรรมได้ไม่เกินกว่าวันละ ๖ ชั่วโมง แต่ถ้าให้อยู่เวรยามในวันหนึ่งไม่เกินกำหนดเวลาอยู่เวรยามตามปกติ ผู้ใดจะสั่งลงทัณฑกรรมให้กำหนดโดยชัดเจนว่าทัณฑกรรมกี่วัน และวันละเท่าใด

(ตารางกำหนดทัณฑ์นี้เป็นข้อความในมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.ว่าด้วยวินัยทหารแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๖๗)

ข้อบังคับกระทรวงกลาโหม

ว่าด้วยตำแหน่งและการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชา

ข้าราชการกลาโหม

พ.ศ.๒๕๐๑

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดตำแหน่งและการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการกลาโหมไว้ให้แน่นอน และเหมาะสมแก่การสมัย จึงออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ข้อบังคับนี้เรียกว่า "ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยตำแหน่ง และการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชา

ข้าราชการกลาโหม พ.ศ.๒๕๐๑"

ข้อ ๒. ให้ใช้ข้อบังคับนี้ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ข้อ ๓. ตำแหน่งบังคับบัญชาข้าราชการกลาโหม ให้เป็นไปตามลำดับ ดังนี้.-

- (๑) ผู้บังคับหมู่ หรือนายตอน
- (๒) ผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น ๓ หรือผู้บังคับหมวดบินชั้น ๓
- (๓) ผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น ๓ ต้นเรือชั้น ๒ หรือผู้บังคับหมวดบินชั้น ๒
- (๔) ผู้บังคับการเรือชั้น ๒ ต้นเรือชั้น ๑ หรือผู้บังคับหมวดบินชั้น ๑
- (๕) ผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ หรือผู้บังคับฝูงบิน
- (๖) ผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ หรือผู้บังคับการกองบิน
- (๗) ผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกองเรือ หรือผู้บัญชาการกองพลบิน
- (๘) แม่ทัพ
- (๙) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

ข้อ ๔. ข้าราชการกลาโหม ซึ่งมีได้ดำรงตำแหน่งบังคับบัญชาตรงตามที่กำหนดไว้ใน ข้อ ๓ ให้ถืออัตราเงินเดือนของตำแหน่งที่ดำรงอยู่เป็นหลักในการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชา

หากเทียบอัตราเงินเดือนของตำแหน่งที่ดำรงอยู่ตามความในวรรคแรกไม่ได้ ก็ให้ถือยศทหารหรือเงินเดือนที่ได้รับเป็นหลักในการเทียบตำแหน่งบังคับบัญชา

ข้อ ๕. การเทียบตำแหน่งบังคับบัญชาตามความใน ข้อ ๔ ให้เทียบดังนี้

(๑) อัตราเงินเดือน นายทหารประทวน หรือยศนายทหารประทวน และข้าราชการกลาโหมพลเรือน ที่ได้รับเงินเดือนในอัตรานายทหารประทวน ให้เทียบตำแหน่งผู้บังคับหมู่ หรือนายตอน

(๒) อัตราเงินเดือน ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี ร้อยโท เรือโท เรืออากาศโท หรือยศร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี ร้อยโท เรือโท เรืออากาศโท ตลอดจนว่าที่ยศนั้น ๆ และข้าราชการกลาโหมพลเรือน ที่ได้รับเงินเดือนนายทหารชั้นสัญญาบัตรในอัตราชั้นยศดังกล่าว ให้เทียบตำแหน่งผู้บังคับหมวด ต้นเรือชั้น ๓ หรือ ผู้บังคับหมวดบินชั้น ๓

(๓) อัตราเงินเดือน ร้อยเอก เรือเอก เรืออากาศเอก หรือยศ ร้อยเอก เรือเอก เรืออากาศเอก ตลอดจนว่าที่ยศนั้น ๆ และข้าราชการกลาโหมพลเรือน ที่ได้รับเงินเดือนนายทหารชั้นสัญญาบัตร ในอัตราชั้นยศดังกล่าว ให้เทียบตำแหน่งผู้บังคับกองร้อย ผู้บังคับการเรือชั้น ๓ ต้นเรือชั้น ๒ หรือผู้บังคับหมวดบินชั้น ๒

(๔) อัตราเงินเดือน พันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรี หรือยศพันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรี ตลอดจนว่าที่ยศนั้น ๆ และข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่ได้รับเงินเดือนนายทหารชั้นสัญญาบัตรในอัตราชั้นยศดังกล่าว ให้เทียบตำแหน่งผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการเรือชั้น ๒ ต้นเรือชั้น ๑ หรือผู้บังคับหมวดบินชั้น ๑

(๕) อัตราเงินเดือน พันโท นาวาโท นาวาอากาศโท หรือยศพันโท นาวาโท นาวาอากาศโท ตลอดจนว่าที่ยศนั้น ๆ และข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่ได้รับเงินเดือนนายทหารชั้นสัญญาบัตรในอัตราชั้นยศดังกล่าว ให้เทียบตำแหน่งผู้บังคับกองพัน ผู้บังคับการเรือชั้น ๑ หรือผู้บังคับฝูงบิน

(๖) อัตราเงินเดือน พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอก และพันเอกพิเศษ นาวาเอกพิเศษ นาวาอากาศเอกพิเศษ หรือยศพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอก พลจัตวา พลเรือจัตวา พลอากาศจัตวาตลอดจนว่าที่ยศนั้น ๆ และข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่ได้รับเงินเดือนนายทหารสัญญาบัตร ในอัตราชั้นยศดังกล่าว ให้เทียบตำแหน่งผู้บังคับการกรม ผู้บังคับหมวดเรือ หรือผู้บังคับการกองบิน

(๗) อัตราเงินเดือน พลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรี หรือยศ พลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรี ตลอดจนว่าที่ยศนั้น ๆ และข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่ได้รับเงินเดือนนายทหารสัญญาบัตรในอัตราชั้นยศดังกล่าว ให้เทียบตำแหน่งผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกองเรือ หรือผู้บังคับการกองพลบิน

(๘) อัตราเงินเดือน พลโท พลเรือโท พลอากาศโท ขึ้นไป หรือยศพลโท พลเรือโท พลอากาศโท ขึ้นไป ตลอดจนว่าที่ยศนั้น ๆ และข้าราชการกลาโหมพลเรือนที่ได้รับเงินเดือนนายทหารสัญญาบัตร ในอัตราชั้นยศดังกล่าว ให้เทียบตำแหน่งแม่ทัพ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๐๑

(ลงชื่อ) พลเอก ถ. กิตติขจร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม